

Gáspár László–Kelemen Elemér: Neveléstörténet problémátörténeti alapon

Kelemen Elemér így írt a könyv születéséről: „E sajátos problémátörténeti felépítésű neveléstörténeti tankönyv gondolata Gáspár Lászlóé volt, beszélgetéseinkben célirányosan és kitartóan kért és bízott az együttműködésre. Az együtt kezdett munka nyomasztó terhe azonban már rám maradt; az utolsóknak készülő bevezetés egyben fájdalmas nekrológ, tisztelgés az elhunyt szerzőtárs emléke előtt.”

A tankönyv szerzői arra vállalkoztak, hogy rendszerezetten áttekintsék azokat a fejlődésvonalakat, amelyek meghatározó szerepet játszottak a nevelés formáinak, eszméinek, törekvéseinek, intézményeinek és hatásainak történetében. A fejlődésvonalakat a két szerző együtt válogatta ki, amelyeket az eredet, a kibontakozás, a mai állapot és a reálisan belátható közeljövő egységében kívántak bemutatni. Ez tette lehetővé, hogy a neveléstörténeti fejleményeket jelenkor-történeti, összehasonlító pedagógiai megállapításokkal kössék össze. A mai problémákat a történeti előzmények, a nemzetközi és a hazai viszonyok figyelembevételével kívánták megjeleníteni.

A két szerző célja, hogy az oktatók és a hallgatók tájékozódhassanak a nevelés és a nevelésügy bonyolult viszonyaiban, hogy reálisabban tudják megítélni az előrelépés tényleges akadályait és lehetőségeit. Az elemzés „történeti” és „szinkron” metszeit úgy kapcsolták össze, hogy mind a problémátörténeti szálak, mind az egyes fejlődésvonalak kölcsönhatását tükröző korszakok jól láthatóan jelenjenek meg, hogy önmagukban is, egymással összefüggésben is értelmezhetőek legyenek.

Mint Kelemen Elemér írja: „Az időközben magára maradt szerző – szerkesztőként – némileg eltér az eredeti elgondolástól akkor, amikor formálisan is elkülöníti egymástól kettejük külön-külön végzett (és már meg nem vitatható, össze nem csiszolható) munkájának eredményét, miközben bízik a közös elgondolás tartalmi és logikai egységet teremtő erejében”.

Az első hat fejezetet Gáspár László tanulmányai alkotják, amelyek az egyetemes neveléstörténet időben és földrajzilag tágabb térségeiben mozognak.

- A nevelés eredete és alapformáinak történeti fejlődése
- Gyermekkortörténet
- Az iskolahálózat horizontális és vertikális kiépülése
- A pedagógusszakma kialakulása és differenciálódása
- A modern pedagógiai eszmerendszerek alakulása
- A három modern iskolaforma elkülönülése

A kötet ugyancsak hat fejezetre tagolódó második részében elsősorban magyar vonatkozású problémátörténeti írások találhatók:

- Hagyomány és modernizáció
- Az oktatási törvényhozás nemzetközi tendenciái és hazai története
- A magyarországi tanügyigazgatás áttekintése
- Állam, egyház, iskola a magyar nevelés történetében
- Az oktatásügy nemzeti jellege
- A magyarországi pedagógusképzés története, különös tekintettel az óvó- és tanítóképzés történetére.

A közösen tervezett zárófejezet megírására, azaz a következtetések megfogalmazására és a tanulságok összegzésére azonban már nem futotta, mert Gáspár László 1998. június 13-án meghalt. Kelemen Elemér az előszó végén így fogalmaz: „Ezt az adósságot – egy újabb kiadás reményében – talán egyszer majd lesz még módom törleszteni.” Kívánjuk a szerzőnek, hogy terve megvalósuljon.

A kötet fejezetei végén tanulságosak az ismétlő-rendszerező kérdések, az ajánlott irodalom, melyet a kollégák továbbképzéseik folyamán haszonnal forgathatnak, de a könyvet egyúttal olvasmányossága miatt is jó szívvel javasoljuk.

A könyv a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával, a Felsőoktatási Pályázatok Irodájának a felsőoktatási tankönyvtámogatás programjának keretében készült.

Okker Kiadó Kft., Budapest, 1999, 186 p.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszanatórium
Budapest

A millenniumi zászlók

Államiságunk ezredik évfordulója tiszteletére legjelentősebb hazai esemény falvainkban, városainkban a millenniumi zászló átadása volt. A zászlóátadások sora a 2000. év elején kezdődött, és a 2001. év augusztus 20-án fejeződik be. Eddig az ország több mint 1600 települése jelezte, hogy igényt tart a farkasfogszerű díszítéssel ellátott, igényes, szép anyagból készült törtfehér színű lobogóra, a magyar kormány ajándékára. A zászló – amelynek előállítási költsége negyvenezer forint – közepébe a Magyar Millennium 2000 felirat van hímezve, és egy sugárkévében a magyar koronás címer helyezkedik el. A zászlóátadási ceremóniát Magyarországon csaknem mindenütt nagyszabású ünnepséggel kapcsolták össze.

„Szép vagy ó hon, bérc, völgy változnak gazdag öledben,
Téridet országos négy folyam árja szegi,
Ám természettől mind ez lelketlen ajándék:
Naggyá csak fiaid szent akaratja tehet.”

E sorokat Vörösmarty hagyta ránk „Magyarország címere” című költeményében. A millenniumi évet ünnepelve fel kell tennünk a kérdést: Mitől Haza a Haza? Amikor a költők a szülőföldről énekelnek, nemcsak a természeti csodákról szólnak, hanem valami többről is. Idézzük csak Tamási Áron halhatatlan mondatát: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” A Haza csak akkor válik Hazánkká, ha otthon vagyunk benne.

A zászló – lengjen épületen, magas tornyon vagy gyermek kezében – felemeli a tekintetet. Erőt, önbizalmat, biztonságot ad. Mostani ünnepeink középpontjában egy lobogó áll, amely méltó formában fejezi ki múltunkat, és reménnyel tölti el jövőváró szívünket-lelkünket. E zászló jelképe a magyar nemzetnek és ezer éves államiságunknak. Történelmi zászlóinkat hitelesítették s megszentelték a szabadságért, a felemelkedését vívott küzdelmek. A Millenniumi Zászló minden harcunkra emlékeztet, de békében született, s reményteli jövőnket fejezi ki.

Ha az államalapító Szent István király nem lett volna, ma csak a történelemkönyvek emlékezhetnének meg a magyar nemzetről. Ezeréves történelmünk üzenete, hogy van, amikor meghalni, és van, amikor élni kell tudni a magyar hazáért. Ma élnünk kell tudni érte. A millenniumi emlékHzászló átadások ünnepségei arra ösztönöznek, hogy napjainkban tenniakarásunkkal, szavaink tisztaságával és álmaink erejével tudjuk megállni helyünket a világban. Egy olyan Magyarország megteremtésén fáradozunk ma, ahol nem mások szabják meg cselekedeteiket, nem mások álmodják álmainkat. Végre csakugyan saját kezünkbe vehetjük sorsunk irányítását.

A Gödöllő-közei településen, Kókán 1985 óta negyven főt – köztük harminc ügyeskező varrasszonyt – foglalkoztató zászlóvarroda működik. A Poliiform Bt. azóta több százezer zászlót készített, főként külföldre. A társaság alapító tulajdonosa egyúttal Kóka község polgármestere.